

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. К. : Академія, 2003. 464 с.
2. Личковах В. А. Естетика українського та польського авангарду: монографія. Київ : НАКККиМ, 2021. 288 с.
3. Маслова Г. Особливості та способи перекладу жаргонної лексики (на матеріалі художнього тексту). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2016, 21 (1). С. 122-125.
4. Шульженко А. С. Фразеологізми на позначення відчуттів людини в українській, англійській та французькій мовах: структурний і семантичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2020. 215 с.
5. Czerepowicka M. Słownik elektroniczny jednostek frazeologicznych. Język Polski, 2014, 129 s.
6. Pajdzińska A. Znaczenie związku frazeologicznego. Poznańskie spotkanie językoznawcze. Poznań, 1996. T. 1. S. 168–173.

Тетяна Савчин,
кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя

ДМИТРО ПАВЛИЧКО ЯК ДІЯЧ У ПОЛЬСЬКІЙ КУЛЬТУРІ: ДІЯЛЬНІСТЬ У ВАРШАВІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА СПАДЩИНА

Дмитро Павличко – видатна постать в історії української культури, чия діяльність охоплювала поезію, переклад, літературну критику та громадсько-політичну сферу. Його внесок у розвиток українсько-польських культурних відносин є особливо значущим, адже він відіграв ключову роль у зближенні двох сусідніх народів через літературу та дипломатію. Ці тези зосереджуються на варшавському періоді його діяльності та його визначальній ролі як перекладача, що став мостом між українською та польською літературними традиціями.

Зв'язки Дмитра Павличка з Польщею сягають його ранніх років. Навчаючись у польській школі, він усвідомив свою українську ідентичність, що, ймовірно, заклало підґрунтя для його подальшого інтересу до польської культури та відносин між двома країнами. Згодом, протягом 1999-2002 років,

Дмитро Павличко обіймав посаду Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Польща. Цей дипломатичний досвід надав йому унікальну можливість безпосередньо впливати на розвиток двосторонніх культурних зв'язків на державному рівні. Його перебування у Варшаві стало періодом активної діяльності, спрямованої на зміцнення взаєморозуміння між Україною та Польщею.

Важливо відзначити, що інтерес Дмитра Павличка до польської культури та літератури виник задовго до його дипломатичної місії. Він мав глибокий науковий інтерес до польського письменства і ще до свого призначення послом перекладав твори польських поетів. Цей факт свідчить про те, що його зацікавленість Польщею не була випадковою, а мала довготривалий та глибокий характер. Його академічна зацікавленість підтверджується також згадкою про його докторську лекцію, присвячену творчості Юліуша Словацького, яку він прочитав у Варшавському університеті. Цей епізод демонструє його високий рівень знань у галузі польської літератури та його авторитет у польських наукових колах.

Варшавський період діяльності Дмитра Павличка був особливо плідним. Перебуваючи на посаді посла України в Польщі з весни 1999 року до лютого 2002 року, він мав можливість безпосередньо впливати на культурну політику та ініціативи, спрямовані на зближення двох народів. Одним із ключових досягнень цього періоду стало сприяння спорудженню пам'ятника Тарасу Шевченку в центрі Варшави. Цей монумент став не лише символом української присутності в польській столиці, але й уособленням багатовікових культурних зв'язків між двома країнами.

Пам'ятник Тарасу Шевченку у Варшаві, розташований неподалік Посольства України та Варшавських Лазенок, став важливим місцем для української громади та символом культурного діалогу між Україною та Польщею. На постаменті пам'ятника викарбувано вірш Шевченка «Полякам» українською та польською мовами, що підкреслює ідею взаєморозуміння та примирення. Дмитро Павличко присвятив цьому пам'ятнику один зі своїх віршів³, що свідчить про його особисту емоційну залученість до цієї події.

Крім того, зусиллями Дмитра Павличка сквер, де було встановлено пам'ятник Тарасу Шевченку, отримав ім'я великого українського поета. Це стало ще одним важливим кроком у популяризації української культури у Варшаві, створивши у самому центрі польської столиці простір, асоційований з Україною. Про свій варшавський період діяльності Дмитро Павличко згадував у своїх спогадах, які він почав писати, перебуваючи на посаді посла.

Перекладацька діяльність Дмитра Павличка є надзвичайно важливим елементом українсько-польського культурного діалогу. Завдяки його зусиллям українські читачі викрили для себе багатство польської літератури. Павличко переклав твори 66 польських поетів XVI—XXI століть, що свідчить про його глибоке знання польської поезії різних епох і напрямків. Цей масштабний проект дозволив українським читачам ознайомитися з еволюцією польської поетичної думки від епохи Відродження до сучасності.

Важливу роль у популяризації польської поезії в Україні відіграли дві авторські антології, упорядковані Дмитром Павличком. Антологія «Дзвони зимою» містила переклади творів 66 польських поетів, а раніше вийшла антологія «50 польських поетів». Ці видання стали цінними ресурсами для українських літературознавців, студентів та всіх, хто цікавиться польською літературою.

Серед польських авторів, чиї твори перекладав Дмитро Павличко, особливе місце займає Ярослав Івашкевич. Павличко переклав його поезії, які увійшли до двомовної збірки «Wieże. Вежі». До цієї збірки увійшли такі відомі вірші, як «Podół» («Поділ»), «Lipki wiosną» («Липки весною») та «Córki Jarosława» («Дочки Ярослава»). Павличко відчував особливий зв'язок з творчістю Івашкевича, вбачаючи в ньому «українську душу» через його походження з України. Його переклади мали на меті показати полякам, що Івашкевич є не лише польським, а й українським поетом за духом. Дмитро Павличко також перекладав твори Адама Міцкевича, зокрема «Вибране» та «Ода до молодості». Переклад творів Міцкевича, одного з найвидатніших поетів польського романтизму, відкрив для українського читача важливу сторінку польської літературної спадщини.

До антології «50 польських поетів» Павличко включив твори Ципріяна Норвіда, познайомивши українського читача з ще одним важливим голосом польської поезії. Він також перекладав твори Станіслава Виспянського , представника руху «Молода Польща», Болеслава Лесьмяна , Казімежа Пшерва-Тетмаєра , Леопольда Стаффа , Юліана Тувіма , Чеслава Мілоша, Віслави Шимборської, Тадеуша Ружевича, Збігнєва Герберта , Тадеуша Боровського, Станіслава Лема , Славоміра Мрожека , Кшиштофа Каміля Бачинського, Тадеуша Новака, Анджея Бурси, Єжи Гарасимовича та Станіслава Горака. Цей перелік свідчить про надзвичайну широту його перекладацьких інтересів та його прагнення представити українському читачеві якомога повнішу панораму польської літератури.

Перекладацька робота Дмитра Павличка отримала широке визнання. Він вважається одним із найвидатніших українських перекладачів. Директор Музею Ярослава Івашкевича відзначав високу цінність перекладів Павличка, цитуючи листи Івашкевича, в яких той називав їх навіть кращими за оригінали. Це свідчить про високий рівень його майстерності та глибоке розуміння оригіналу. Водночас існують і критичні відгуки, щодо його перекладів польських авторів. Віктор Дмитрук критикував його роботу над творами Збігнєва Герберта, висловлюючи думку, що Павличко не повністю відчув дух поета і мав труднощі з верлібром.

Порівнюючи внесок Дмитра Павличка у польську культуру з внеском інших українських діячів, можна відзначити, що Іван Франко також відіграв значну роль у культурному обміні між Україною та Польщею, перекладаючи польських авторів українською мовою.³³ Леся Українка мала знання польської мови та цікавилася польською літературою, а деякі її твори були перекладені польською. Твори Тараса Шевченка також перекладалися польською мовою, а пам'ятник йому у Варшаві, встановлений за сприяння Павличка, є символом взаємної культурної зацікавленості. Сучасна польська дослідниця та перекладачка української літератури Оля Гнатюк також активно сприяє популяризації української культури в Польщі. В цілому, українські інтелектуали історично відігравали важливу роль у культурному обміні з Польщею, і Дмитро Павличко є одним із найяскравіших представників цієї

традиції, особливо завдяки своїй масштабній перекладацькій діяльності з польської мови.

За свій значний внесок у розвиток польсько-українських відносин та популяризацію польської культури Дмитро Павличко був відзначений високими нагородами від польської держави та культурних організацій. У 2001 році Президент Польщі Александр Квасневський нагородив його Командорським хрестом із зіркою ордена «За заслуги перед Польщею».⁸ У 2014 році Президент Польщі Броніслав Коморовський відзначив його Командорським хрестом із зіркою ордену «Відродження Польщі» за видатні заслуги у популяризації польської культури та плекання польських національних традицій.⁸ Крім того, у 2002 році він отримав почесний докторський ступінь (Honoris causa) Варшавського університету.⁴ Ці нагороди є свідченням глибокої поваги та вдячності польської держави та суспільства за його зусилля у зміцненні культурних зв'язків між Україною та Польщею.

Нижче наведено список ключових польських авторів та їхніх творів, перекладених Дмитром Павличком, згаданих у наданих фрагментах:

Автор	Перекладені твори
Ярослав Івашкевич	«Radół» («Поділ»), «Lipki wiosną» («Липки весною»), «Córki Jarosława» («Дочки Ярослава»), увійшли до збірки «Wieże. Вежі»
Адам Міцкевич	«Wybrane» («Вибране»), «Oda do młodości» («Ода до молодості»)
Юліуш Словацький	Твори перекладалися, присвячена докторська лекція у Варшавському університеті
Ципріан Норвід	Твори увійшли до антології «50 польських поетів»
Станіслав Виспянський	Твори перекладалися
Леопольд Стафф	Твори перекладалися
Чеслав Мілош	Твори перекладалися
Віслава Шимборська	Твори увійшли до антології «50 польських поетів»
Тадеуш Ружевич	Твори перекладалися
Збігнєв Герберт	Твори перекладалися, увійшли до антології «50 польських поетів»
Станіслав Лем	Твори перекладалися
Станіслав Горак	Твори увійшли до антології

Виходячи з цього, відзначимо, що Дмитро Павличко був знаковою постаттю, яка відіграла виняткову роль у розвитку українсько-польських культурних відносин. Його діяльність як посла України у Варшаві сприяла зміцненню міждержавних зв'язків та популяризації української культури в Польщі, а встановлення пам'ятника Тарасу Шевченку стало символом цієї співпраці. Однак його найважливішим внеском залишається його перекладацька діяльність. Завдяки його зусиллям український читач отримав доступ до широкого спектру творів польських авторів різних епох і стилів, що значно збагатило українську літературну культуру та сприяло глибшому взаєморозумінню між двома сусідніми народами. Високе визнання його заслуг польською державою та академічною спільнотою є незаперечним свідченням його значущого впливу на польську культуру та українсько-польський діалог.

Список використаної літератури

1. Support for the 'Dmytro Pavlyychko “Materynka” Ukrainian school' in Warsaw - Stand with Ukraine. URL: <https://www.standwukraine.org/en/>
2. Translation as an indispensable means of spreading literary works and ideas in other languages and in other cultures, including Ukrainian. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_2/49.pdf
3. Wieże Jarosława Iwaszkiewicza w recepcji ukraińskiego poety Dmytra Pawłyczki. URL: <https://bibliotekarzpodlaski.pl/index.php/bp/article/view/61>
4. Дмитро Павличко. URL: <https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko/>
5. Івашкевич у перекладах Павличка. URL: (<https://www.polskieradio.pl/398/10021/artykul/3329935,%D1%96%D0%B2%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87-%D1%83-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%85-%D0%BF%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0>)
6. У Варшаві відбувся творчий вечір Дмитра Павличка. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2539983-u-varsavi-vidbuvsja-tvorcij-vecir-dmitra-pavlicka.html>
7. Указ Президента України від 12 липня 1999 року № 818/99 «Про призначення Д.Павличка Надзвичайним і Повноважним Послом України в Республіці Польща». URL: <https://www.google.com/search?q=https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818/99%23Text>
8. Я почав писати спогади, коли поїхав послом до Варшави. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2023/02/1/162354/>